

REPUBLIKA SRPSKA
VLADA

PRIJEDLOG
(po hitnom postupku)

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA

Banja Luka, februar 2024. godine

**Prijedlog
(po hitnom postupku)**

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA**

Član 1.

U Porodičnom zakonu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/23), u članu 74. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) U toku postupka mirenja, organ starateljstva će na zahtjev jednog roditelja rješenjem urediti održavanje ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.“

Stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Rješenje iz stava 1. ovog člana ostaje na snazi do druge odluke organa starateljstva donesene usljed bitno promijenjenih okolnosti ili do odluke suda kojom će biti odlučeno o održavanju ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.“

Član 2.

U članu 75. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) U toku postupka u bračnim sporovima, sud može po službenoj dužnosti odrediti privremenu mjeru u pogledu vršenja roditeljskog prava i uređenja ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi, ako o tim pitanjima ne postoji saglasnost roditelja, a čijim donošenjem prestaje da važi rješenje organa starateljstva kojim je odlučeno o istom pitanju u postupku mirenja.“

Stav 4. mijenja se i glasi:

„(4) Privremena mjera iz st. 1. i 2. ovog člana ostaje na snazi do donošenja druge odluke suda usljed bitno promijenjenih okolnosti ili do pravosnažnog okončanja postupka o tim pitanjima.“

Član 3.

U članu 86. stav 5. mijenja se i glasi:

„(5) Prijedlog za održavanje ličnih odnosa sa djetetom mogu podnijeti lica iz stava 3. ovog člana i dijete, a o prijedlogu odlučuje sud rješenjem u vanparničnom postupku, kojim određuje način održavanja ličnih odnosa, a u skladu sa najboljim interesom djeteta.“

Član 4.

U članu 101. u stavu 1. poslije riječi: „prava“ dodaju se riječi: „i održavanju ličnih odnosa sa djetetom“.

Član 5.

U članu 102. stav 2. mijenja se i glasi:

„(2) U slučaju nesaglasnosti između roditelja o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta, bez obzira na to da li roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički ili jedan roditelj

samostalno, na zahtjev jednog od roditelja rješenje o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta donosi organ starateljstva, vodeći računa o najboljem interesu djeteta.“

Član 6.

U članu 104. stav 1. mijenja se i glasi:

„(1) Tužbu za uređenje roditeljskog prava i uređenje održavanja ličnih odnosa sa djetetom mogu podnijeti dijete i roditelji djeteta.“

Član 7.

U članu 109. ispred riječi: „U postupku“ dodaje se broj 1 u obostranoj zagradi.

Poslije stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„(2) U postupku za uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanja ličnih odnosa sa djetetom, sud može odrediti privremene mjere iz člana 75. ovog zakona.“

Član 8.

U članu 120. stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Organ starateljstva dužan je da svakih šest mjeseci ispita svoju odluku o izboru lica, hraniteljske porodice, ustanove socijalne zaštite ili druge ustanove u koju je dijete smješteno, odnosno da sudu predloži vraćanje djeteta u njegovu porodicu ako smatra da je to u najboljem interesu djeteta.“

Član 9.

U članu 150. poslije stava 2. dodaju se novi st. 3. i 4. koji glase:

„(3) Lice koje sebe smatra ocem djeteta rođenog u braku može osporavati očinstvo muškarcu koji se prema ovom zakonu smatra ocem djeteta, ako istovremeno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(4) Tužba radi osporavanja očinstva iz stava 3. ovog člana može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu na osnovu koje se može zaključiti da je to lice otac djeteta, ali najkasnije do navršenih deset godina života djeteta.“

Član 10.

U članu 161. stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Sud je dužan da presudom u sporu o materinstvu i očinstvu odluči o vršenju roditeljskog prava, izdržavanju maloljetnog djeteta i održavanju ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.“

Član 11.

U članu 162. dodaje se novi stav 1. koji glasi:

„(1) Protiv drugostepene odluke u sporovima radi utvrđivanja i osporavanja očinstva i materinstva uvijek je dozvoljena revizija.“

Dosadašnji stav 1. postaje stav 2.

Član 12.

U članu 237. u stavu 2. riječ: „roditelja“ zamjenjuje se riječju: „staratelja“.

Član 13.

U članu 267. u stavu 2. broj: „264.“ zamjenjuje se brojem: „265.“.

Član 14.

U članu 270. stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Ako je brak između majke i očuha, odnosno maćehe i oca djeteta poništen ili razveden ili poništen, obaveza izdržavanja prema pastorcima prestaje.“

Član 15.

Član 283. mijenja se i glasi:

„Pravo na izdržavanje prestaje ako lice koje to pravo koristi zaključi brak, zasnuje vanbračnu zajednicu ili ako sud utvrdi da je postalo nedostojno tog prava.“

Član 16.

U članu 292. u stavu 1. poslije riječi: „prosječne“ dodaje se riječ: „mjesečne“.

Član 17.

Poslije člana 299. dodaje se naziv člana i novi član 299a. koji glasi:

„Revizija
Član 299a.“

Protiv drugostepene odluke u sporovima radi izdržavanja maloljetne djece ili punoljetne djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo, uvijek je dozvoljena revizija.“

Član 18.

U članu 315. u stavu 2. riječi: „čl. 327. do 336. ovog zakona“ zamjenjuju se riječima: „čl. 317. do 326. ovog zakona“.

Član 19.

U članu 318. riječi: „čl. 329. do 336. ovog zakona“ zamjenjuju se riječima: „čl. 319. do 326. ovog zakona“.

Član 20.

U članu 332. u stavu 4. broj: „341.“ zamjenjuje se brojem „331.“.

Član 21.

U članu 333. u stavu 1. broj: „312.“ zamjenjuje se brojem: „302.“.

U stavu 3. broj: „341.“ zamjenjuje se brojem: „331.“, a broj: „342.“ zamjenjuje se brojem: „332.“.

Član 22.

U članu 334. u stavu 3. poslije riječi: „upravljaju“ dodaju se riječi: „i raspolazu“.

Član 23.

U članu 335. stav 3. mijenja se i glasi:

„(3) Nepokretnosti, prava veće vrijednosti i vrednije stvari iz imovine maloljetnika mogu se otuđiti ili opteretiti samo radi izdržavanja, liječenja, vaspitanja ili obrazovanja maloljetnog djeteta i samo ako su iscrpljene sve mogućnosti lica koja su po zakonu dužna da izdržavaju dijete.“

Stav 4. mijenja se i glasi:

„(4) Imovinom maloljetnog djeteta iz stava 3. ovog člana roditelji mogu raspolagati samo uz prethodnu saglasnost organa starateljstva.“

Član 24.

U članu 342. na kraju stava, poslije riječi: „ovog zakona“ zapeta i riječi: „osim u slučaju kada su pravosnažno raspravljani prije stupanja na snagu ovog zakona“ brišu se.

Član 25.

U članu 344. u stavu 2. riječi: „odredbama ovog zakona“ zamjenjuju se riječima: „odredbama ranije važećeg zakona“.

Član 26.

Naziv člana i član 346. mijenja se i glasi:

„Važenje pravosnažne odluke organa starateljstva o uređenju vršenja roditeljskog prava ili održavanju ličnih odnosa sa djetetom

Član 346.

(1) Ukoliko je organ starateljstva donio pravosnažnu odluku o uređenju vršenja roditeljskog prava ili održavanju ličnih odnosa sa djetetom, lica koja su zakonom ovlašćena zahtijevati izmjenu takve odluke mogu pokrenuti postupak za uređenje ovih pitanja pred sudom usljed bitno promijenjenih okolnosti, u skladu sa odredbama ovog zakona.

(2) Pravosnažna odluka organa starateljstva, donesena na osnovu ranije važećeg zakona, a kojom se uređuje vršenje roditeljskog prava ili održavanje ličnih odnosa sa djetetom ostaje na snazi do pravosnažnosti odluke suda kojom se odlučuje o istom pitanju.“

Član 27.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“.

Broj:
Datum:

PREDSJEDNIK NARODNE
SKUPŠTINE

Nenad Stevandić

OBRAZLOŽENJE
PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA PORODIČNOG ZAKONA
(po hitnom postupku)

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 36. Ustava Republike Srpske, prema kojem je između ostalog propisano da porodica, majka i dijete uživaju posebnu zaštitu, te da se brak i odnosi u braku i porodici uređuju zakonom, u odredbama Amandmana XXXII na član 68. stav 1. t. 12) i 18) Ustava Republike Srpske, prema kojem Republika uređuje i obezbjeđuje, između ostalog, brigu o djeci i druge odnose od interesa za Republiku, u skladu sa Ustavom i u članu 70. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srpske kojim je propisano da Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

II USKLAĐENOST SA USTAVOM, PRAVNIM SISTEMOM I PRAVILIMA ZA IZRADU ZAKONA I DRUGIH PROPISA REPUBLIKE SRPSKE

Prema Mišljenju Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo broj: 22.02-020-3391/23 od 25. januara 2024. godine, ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 36. Ustava Republike Srpske, prema kojem je, između ostalog, propisano da porodica, majka i dijete uživaju posebnu zaštitu, te da se brak i odnosi u braku i porodici uređuju zakonom, u odredbama Amandmana XXXII na član 68. stav 1. t. 12) i 18) Ustava Republike Srpske, prema kojem Republika uređuje i obezbjeđuje, između ostalog, brigu o djeci i druge odnose od interesa za Republiku, u skladu sa Ustavom i u članu 70. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srpske kojim je propisano da Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

Ovim izmjenama i dopunama zakona, između ostalog, propisuju se odredbe koje se odnose na privremeno uređenje odnosa u postupku mirenja, na način da će organ starateljstva na zahtjev jednog od roditelja rješenjem urediti održavanje ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi, te da rješenje organa starateljstva ostaje na snazi do druge odluke organa starateljstva ili do druge odluke suda, za razliku od ranije važeće odredbe kada je organ starateljstva u postupku mirenja kao i u toku postupka u bračnim sporovima odlučivao o tim pitanjima, a rješenje organa starateljstva je bilo na snazi do druge odluke suda ili pravosnažnosti presude o tim pitanjima. Koriguje se i odredba koja se odnosi na nadležnost suda u smislu primjene privremenih mjera, te se propisuje da u toku postupka u bračnim sporovima, sud može po službenoj dužnosti odrediti privremenu mjeru u pogledu vršenja roditeljskog prava i uređenja ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi, ako o tim pitanjima ne postoji saglasnost roditelja, a čijim donošenjem prestaje da važi rješenje organa starateljstva kojim je odlučeno o istom pitanju u postupku mirenja, te da privremene mjere ostaju na snazi do donošenja druge odluke suda usljed bitno promijenjenih okolnosti ili do pravosnažnog okončanja postupka o tim pitanjima.

Takođe, ovim izmjenama se koriguju odredbe koje se odnose na jezičku preciznost aktivno legitimisanih lica ko od bliskih srodnika i u kojem postupku može podnijeti prijedlog za održavanje ličnih odnosa sa djetetom. Predmetnim izmjenama precizira se odredba da u slučaju nesaglasnosti između roditelja o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta na zahtjev jednog od roditelja rješenje donosi organ starateljstva, vodeći računa o najboljem interesu djeteta, bez obzira na to da li roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički ili jedan roditelj samostalno. Propisuje se da tužbu za uređenje roditeljskog prava i uređenje održavanja ličnih odnosa sa djetetom mogu podnijeti dijete i roditelji djeteta, za razliku od ranije odredbe

Zakona kada je ovu tužbu mogao podnijeti i organ starateljstva. Predmetnim izmjenama koriguje se odredba koja se odnosi na to da se nepokretnosti, prava veće vrijednosti i vrednije stvari iz imovine maloljetnika mogu otuđiti ili opteretiti samo radi izdržavanja, liječenja, vaspitanja ili obrazovanja maloljetnog djeteta i samo ako su iscrpljene sve mogućnosti lica koja su po zakonu dužna da izdržavaju dijete, a da imovinom maloljetnog djeteta roditelji mogu raspolagati samo uz prethodnu saglasnost organa starateljstva. Ova odredba se koriguje na način da novčana sredstva maloljetnika nisu predmet otuđenja ili opterećenja jer je navedena odredba izazvala niz problema u praksi organu starateljstva i bankama, iako zaštitna imovinskih prava i interesa djeteta nije novina u pravnom sistemu Republike Srpske. Ostale izmjene i dopune se odnose na usaglašavanje predloženih zakonskih rješenja sa ostalim odredbama u Zakonu.

Obrađivač je u skladu sa članom 41. stav 1. t. 5) i 6) i članom 56. stav 2. Pravila za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 24/14) obrazložio razloge za donošenje Zakona, razloge za donošenje po hitnom postupku i razloge za izmjene i dopune. U skladu sa navedenim, obrađivač Zakona navodi da se postupa po podnesenoj inicijativi za izmjene i dopune kao i po prijedlogu učesnika diskusije iznesenom na Savjetovanju iz oblasti građanskog prava.

U skladu sa članom 213. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 66/20), obrađivač ovog zakona je obrazložio razloge za donošenje zakona po hitnom postupku.

Ovaj sekretarijat je u postupku konsultacija sa obrađivačem dao primjedbe i sugestije koje su se odnosile na preciznije definisanje pojedinih odredaba, kao i usaglašavanje terminologije sa ostalim terminološkim odredbama Zakona, što je obrađivač uvažio i ugradio u tekst Zakona.

Imajući u vidu da postoji ustavni osnov za donošenje ovog zakona, da je paralelno u proceduri donošenja i Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku po hitnom postupku, te da je Zakon usaglašen sa Ustavom, pravim sistemom i Pravilima za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske, mišljenje je Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo da se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona, po hitnom postupku može uputiti u dalju proceduru.

III USKLAĐENOST SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE

Prema Mišljenju Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju broj: 17.03-020-3396/23 od 21. decembra 2023.godine, a nakon uvida u propise Evropske unije i analize Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona nisu ustanovljeni obavezujući sekundarni izvori prava relevantni za predmet uređivanja dostavljenog akta. Zbog toga u Izjavi o usklađenosti stoji ocjena „Neprimjenjivo“.

U dijelu primarnih izvora prava EU, predlagač je uzeo u obzir član 24. Povelje Evropske unije o osnovnim pravima koji reguliše prava djeteta. Naime, namjera predlagača je da se prevenira jednostrano raspolaganje novcem djeteta i mimo potreba djeteta. Članom 23. Prijedloga propisuje se da: „Nepokretnosti, prava veće vrijednosti i vrednije stvari iz imovine maloljetnika mogu se otuđiti ili opteretiti samo radi izdržavanja, liječenja, vaspitanja ili obrazovanja maloljetnog djeteta i samo ako su iscrpljene sve mogućnosti lica koja su po zakonu dužna da izdržavaju dijete, a da imovinom maloljetnog djeteta roditelji mogu raspolagati samo uz prethodnu saglasnost organa starateljstva.“

Vezano za dječija prava, u dijelu akata Savjeta Evrope konsultovani su:

- Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i
- Evropska konvencija o ostvarivanju dječijih prava,

a u dijelu ostalih međunarodnih izvora prava:

- Opšta deklaracija o ljudskim pravima i
- Konvencija UN o pravima djeteta.

IV RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ministarstvo pravde, kao obrađivač Porodičnog zakona, zaprimilo je više inicijativa od udruženja građana, koja kao primaran cilj svog djelovanja imaju zaštitu porodice i djece, te je time inicirana izmjena člana 335. Porodičnog zakona, koja se odnosi na „ograničavanje raspolaganja imovinom kada su u pitanju novčana sredstva djeteta, sa obrazloženjem da ova novina u porodičnom zakonodavstvu dovodi do niza poteškoća u primjeni kako kod organa starateljstva, u bankarskom sektoru (raspolaganje štednjom), kao i kod samih roditelja“.

Naime, skrećemo pažnju da zaštita imovinskih prava i interesa djeteta nije novina u pravnom sistemu Republike Srpske. Još davne 1979. godine u Porodičnom zakonu tadašnje SRBiH bilo je predviđeno rješenje da roditelji mogu raspolagati imovinom djeteta (pokretnim stvarima veće vrijednosti i nepokretnosti), samo kada je to za potrebe djeteta.

Isto rješenje je preuzeto i u Porodičnom zakonu iz 2002. godine.

U važećem Porodičnom zakonu (iz 2023. godine) jedina promjena u odnosu na ranije važeće zakone sastoji se u tome što je eksplicitno navedeno da se raspolaganje imovinom djeteta ograničava kada su u pitanju i novčana sredstva djeteta (pored pokretnih stvari veće vrijednosti i nekretnina).

Ministarstvo pravde, kao obrađivač Porodičnog zakona, odnosno članovi Radne grupe koji su učestvovali u izradi Porodičnog zakona su predmetnu inicijativu razmotrili i prepoznali kao opravdanu, ali ne iz razloga što „ograničavanje raspolaganja imovinom kada su u pitanju novčana sredstva djeteta“ nije u skladu sa Ustavom Republike Srpske, nego iz razloga poteškoća u samoj primjeni i primjedbu je uvažilo.

Ovo ministarstvo uvažilo je i prijedlog učesnika diskusije iznesen na Savjetovanju iz oblasti građanskog prava, koje je održano u oktobru 2023. godine na Jahorini, a koje se odnosilo na propisivanje prava licu koje sebe smatra ocem djeteta rođenog u braku, da može osporavati očinstvo muškarcu koji se prema ovom zakonu smatra ocem djeteta.

Pored navedenog, izvršene su i druge korekcije koje su inspirisane unapređenjem porodičnopravnih odnosa, ili su u funkciji korekcija i/ili usaglašavanja postojećih rješenja.

V RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Članom 213. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 66/20) data je mogućnost, izuzetno, za donošenje zakona po hitnom postupku u slučaju kada se zakonom uređuju pitanja i odnosi nastali usljed okolnosti koje nisu mogle da se predvide, a nedonošenje zakona po hitnom postupku bi moglo prouzrokovati štetne posljedice po život i zdravlje ljudi, bezbjednost Republike i rad organa i organizacija.

Uvažavajući činjenicu da se radi o zakonu kojim se uređuju porodičnopravni odnosi, te postupci nadležnih organa u vezi s porodičnim odnosima i starateljstvom, a uvažavajući i podnesenu Inicijativu za izmjenu člana 335. Zakona, bilo je opravdano pristupiti donošenju zakona po hitnoj proceduri, a sve u cilju što efikasnije zaštite interesa porodice i djece.

VI OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Članom 1. Prijedloga mijenja se član 74. u st. 1. i st. 3. važećeg Zakona na način da se u stavu 1. vrši korekcija, jer sud u bračnom postupku ima nadležnost da uređuje održavanje ličnih odnosa i da s tim u vezi određuje privremene mjere.

U stavu 3. radi se o situaciji da je doneseno rješenje u postupku mirenja i da ono vrijedi do promjene odluke organa starateljstva usljed bitno promijenjenih okolnosti ili do odluke suda o tim pitanjima (bilo da se radi o privremenoj mjeri, bilo da se radi o odluci kojom se okončava postupak o tim pitanjima).

Članom 2. Prijedloga mijenja se član 75. u st. 1. i 4. važećeg Zakona na način da:

- se u stavu 1. vrši dopuna nadležnosti suda u smislu privremenih mjera – da odlučuje i o uređenju ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi (pored postojećih nadležnosti u pogledu uređenja vršenja roditeljskog prava i izdržavanja djeteta),
- je u stavu 2. izvršena korekcija, jer se norma odnosi na pravila iz st. 1. i 2. člana 75.

Pored toga, vrši se i stilsko-jezička korekcija, koja se odnosi na drugu odluku suda – što je širi i adekvatniji pojam od pojma „druge privremene mjere”.

Članom 3. Prijedloga mijenja se član 86. stav 5. važećeg Zakona iz razloga jer u sadašnjoj formulaciji se govori da se radi o ličnim odnosima djeteta i bliskih srodnika, a da su aktivno legitimisana lica iz stava 3. (a to su i ona lica koja nisu bliski srodnici), pa je zbog jezičke preciznosti i otklanjanja nedoumica u tumačenju cjelishodniji ovaj način na koji je precizirana norma.

Članom 4. Prijedloga mijenja se član 101. stav 1. važećeg Zakona, jer sud mora imati ovlaštenje da na zahtjev ovlaštenog lica odlučuje ne samo o vršenju roditeljskog prava, već i o uređenju ličnih odnosa sa djetetom.

Članom 5. Prijedloga mijenja se član 102. stav 2. važećeg Zakona na način da se precizira činjenica da se radi o nesaglasnosti između roditelja djeteta i da se precizira da kada organ starateljstva može postupati u smislu odredaba ovog člana – samo kada to zahtijeva jedan od roditelja, kako bi se jasno označilo da takvo postupanje organa starateljstva ne može zahtijevati i treće lice.

Članom 6. Prijedloga mijenja se član 104. u stavu 1. na način da tužbu za uređenje roditeljskog prava i uređenje održavanja ličnih odnosa sa djetetom mogu podnijeti dijete i roditelji djeteta, iz razloga jer je izvršeno usklađivanje sa članom 86. stav 2. važećeg Zakona, a u smislu definisanja aktivno legitimisanih lica.

Članom 7. Prijedloga u članu 109. dodan je novi stav 2. kojim se propisuje da u postupku za uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanja ličnih odnosa sa djetetom, sud može odrediti privremene mjere iz člana 75. ovog zakona.

Član 109. je preciziran novim stavom 2, jer mogućnost određivanja privremenih mjera mora postojati ne samo u bračnom sporu, već i u postupku za uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanja ličnih odnosa.

Članom 8. Prijedloga mijenja se član 120. u stavu 3. važećeg Zakona na način da je organ starateljstva dužan da svakih šest mjeseci ispita svoju odluku o izboru lica, hraniteljske porodice, ustanove socijalne zaštite ili druge ustanove u koju je dijete smješteno, odnosno da sudu predloži vraćanje djeteta u njegovu porodicu ako smatra da je to u najboljem interesu djeteta. Ovoj izmjeni se pristupilo jer se uspostavlja kontrolni mehanizam u smislu da se periodično provjeravaju okolnosti u kojima se nalazi dijete koje je izdvojeno iz svoje porodice, kao i da li postoje uslovi da se dijete vrati u svoju porodicu.

Članom 9. Prijedloga u članu 150. poslije stava 2. dodaju se novi st. 3. i 4, te se na način kako je to propisano daje mogućnost muškarcu, koji je ostvario intimni odnos sa ženom koja je u braku sa trećim licem (svojim mužem) i koji sebe smatra ocem djeteta da zahtijeva osporavanje bračnog očinstva mužu majke djeteta i utvrđivanje sopstvenog vanbračnog očinstva.

Članom 10. Prijedloga izmijenjen je član 161. stav 3. važećeg Zakona na način da je sud dužan da presudom u sporu o materinstvu i očinstvu odluči o vršenju roditeljskog prava, izdržavanju maloljetnog djeteta i održavanju ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.

U postojećoj formulaciji nužna je dopuna, jer sud odlučuje o ovim pitanjima eks officio i tako je predviđeno ostalim odredbama Zakona.

Članom 11. Prijedloga u članu 162. važećeg Zakona dodaje se novi stav 1, koji propisuje da je protiv drugostepene odluke u sporovima radi utvrđivanja i osporavanja očinstva i materinstva uvijek dozvoljena revizija. Naime, predviđa se mogućnost korišćenja revizije kao vanrednog pravnog lijeka, što je propisano i u postupcima radi uređenja vršenja roditeljskog prava, odnosno uređenja ličnih odnosa djeteta sa roditeljem sa kojim dijete ne živi.

Članom 12. Prijedloga u članu 237. u stavu 2. važećeg Zakona riječ: „roditelja“ zamijenjena je riječju: „staratelja“, tehnička korekcija.

Članom 13. Prijedloga u članu 267. u stavu 2. važećeg Zakona, broj: „264.“ zamijenjen je brojem: „265.“ – tehnička korekcija.

Članom 14. Prijedloga u članu 270. u stavu 3. važećeg Zakona, tehnička korekcija, norma govori o odnosu roditelja djeteta, sa jedne strane, i očuha, odnosno majke djeteta, sa druge strane.

Članom 15. Prijedloga mijenja se član 283. važećeg Zakona. (Usklađena je terminologija, nema suštinskih izmjena u odnosu na važeću formulaciju.)

Članom 16. Prijedloga član 292. u stavu 1. važećeg Zakona je preciziran, u smislu što važeći propis ne sadrži odrednicu „mjesečne“ ili „godišnje“, što je moglo dovesti do nedosljednosti u primjeni.

Članom 17. Prijedloga poslije člana 299. dodaje se novi član 299a. kojim je propisano da protiv drugostepene odluke u sporovima radi izdržavanja maloljetne djece ili punoljetne djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo, uvijek je dozvoljena revizija. Naime, predviđena je mogućnost korišćenja revizije kao vanrednog pravnog lijeka, što je propisano i u postupcima radi uređenja vršenja roditeljskog prava, odnosno uređenja ličnih odnosa djeteta sa roditeljem sa kojim dijete ne živi.

Članom 18. Prijedloga izmijenjen je član 315. u stavu 2 – izmjena tehničke prirode.

Članom 19. Prijedloga izmijenjen je član 318 – izmjena tehničke prirode.

Članom 20. Prijedloga izmijenjen je član 332. u stavu 4 – izmjena tehničke prirode.

Članom 21. Prijedloga izmijenjen je član 331. u st. 1. i 2 – izmjena tehničke prirode.

Članom 22. Prijedloga izmijenjen je član 334. u stavu 3 – izmjena tehničke prirode.

Članom 23. Prijedloga izmijenjen je član 335. u st. 3. i 4. i njime se propisuje da nepokretnosti, prava veće vrijednosti i vrednije stvari iz imovine maloljetnika mogu se otuđiti ili opteretiti samo radi izdržavanja, liječenja, vaspitanja ili obrazovanja maloljetnog djeteta i samo ako su iscrpljene sve mogućnosti lica koja su po zakonu dužna da izdržavaju dijete, a da imovinom maloljetnog djeteta roditelji mogu raspolagati samo uz prethodnu saglasnost organa starateljstva.

Namjera zakonodavca je da se prevenira jednostrano raspolaganje novcem djeteta i mimo potreba djeteta, ali je u praksi utvrđeno da postoji niz problem u primjeni ovog

rješenja: a) organa starateljstva je preopterećen ovim zahtjevima; b) organ starateljstva u navedenim brojnim situacijama nema kapacitete da provjerava osnovanost zahtjeva za dobijanje saglasnosti; v) postoje problemi u realizaciji ugovora o štednji sa bankama; g) udruženja građana negoduju zbog navedenog rješenja.

Kako se predmetnom odredbom člana 335. Porodičnog zakona kojom se reguliše korišćenje prihoda i raspolaganje imovinom maloljetnika, radi o imovini djeteta, ne može se nikako govoriti o ograničavanju prava roditelja. Predmetnom odredbom štiti se isključivo dijete, i naročito je važna u smislu zaštite interesa djeteta u onim situacijama kada dolazi do loših odnosa između roditelja, disolucije porodice, razvoda braka, kada u takvim situacijama, roditelji nerijetko zbog međusobnih loših ličnih odnosa i međusobnog neprijateljstva nastoje da koristeći svoja prava zakonskog zastupnika, raspolažu imovinom djeteta. Sa druge strane, dijete se štiti i od onih postupaka roditelja kada među njima postoji konsenzus da se raspolaže imovinom djeteta, ali za njihove potrebe, bez obzira na to što i sami imaju dovoljno sredstava da neke potrebe zadovolje i bez raspolaganja imovinom djeteta.

U prilog naprijed navedenog navodimo i konvencije koje se direktno primjenjuju u pozitivnom zakonodavstvu na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine, i to:

1. Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u članu 1. propisano je da svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine i da niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelnim međunarodnog prava.

2. Konvencijom o pravima djeteta, u Dijelu prvom – član 3, jasno je propisano „da u svim akcijama koje u vezi s djecom preduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne službe, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta, a da se države stranke obavezuju se da će odgovarajućim zakonodavnim i upravnim mjerama djetetu osigurati zaštitu i starateljstvo kakva je prijeko potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih osoba koje su za njega zakonski odgovorne.“

Uvažavajući Ustav Republike Srpske, Konvenciju o pravima djeteta, kao i Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, namjera zakonodavca je bila da čl. 121. i 335. Porodičnog zakona zaštitu pravo na imovinu djeteta, odnosno namjera zakonodavca je bila da zaštitu imovinu djeteta (kao maloljetnog lica), odnosno da prevenira nepotrebno umanjene, odnosno trošenje imovine djeteta koja je samo njegova, a ne imovina njegovih roditelja.

Skrećemo pažnju na to da zaštita imovinskih prava i interesa djeteta nije novina u pravnom sistemu Republike Srpske. Još davne 1979. godine u Porodičnom zakonu tadašnje SRBiH bilo je predviđeno rješenje da roditelji mogu raspolagati imovinom djeteta (pokretnim stvarima veće vrijednosti i nepokretnosti), samo kada je to za potrebe djeteta. Isto rješenje je preuzeto i u Porodičnom zakonu Republike Srpske iz 2002. godine.

Članom 24. Prijedloga izmijenjen je član 342. važećeg Zakona na način da se poslije riječi: „ovog zakona“ briše zapeta i riječi: „osim u slučaju kada su pravosnažno raspravljani prije stupanja na snagu ovog zakona“. Naime, postojeća formulacija u važećem Zakonu je u koliziji sa odredbom člana 343. i dovodi do dilema primjeni Zakona.

Članom 25. Prijedloga izmijenjen je član 344. važećeg Zakona, radi usklađivanja sa st. 1. i 3. istog člana.

Članom 26. Prijedloga izmijenjen je član 346. važećeg Zakona, na način da je izmijenjen naziv člana i sada glasi: „Važenje pravosnažne odluke organa starateljstva o uređenju vršenja roditeljskog prava ili održavanju ličnih odnosa sa djetetom“, dok je stavom 1. istog člana propisano da ukoliko je organ starateljstva donio pravosnažnu odluku o uređenju vršenja roditeljskog prava ili održavanju ličnih odnosa sa djetetom, lica koja su

zakonom ovlašćena zahtijevati izmjenu takve odluke mogu pokrenuti postupak za uređenje ovih pitanja pred sudom usljed bitno promijenjenih okolnosti, u skladu sa odredbama ovog zakona. Stavom 2. istog člana propisano je da pravosnažna odluka organa starateljstva, donesena na osnovu ranije važećeg zakona, a kojom se uređuje vršenje roditeljskog prava ili održavanje ličnih odnosa sa djetetom ostaje na snazi do pravosnažnosti odluke suda kojom se odlučuje o istom pitanju.

Članom 27. Prijedloga propisuje se stupanje na snagu ovog zakona.

VII FINANSIJSKA SREDSTVA I EKONOMSKA OPRAVDANOST DONOŠENJA ZAKONA

Za primjenu ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva u budžetu Republike Srpske.

PORODIČNI ZAKON

(Tekst predloženih izmjena i dopuna ugrađen u tekst Zakona)

Privremeno uređenje odnosa između roditelja i djece

Član 74.

(1) U toku postupka mirenja, organ starateljstva će na zahtjev jednog roditelja rješenjem urediti održavanje ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.

(2) Žalba protiv rješenja iz stava 1. ovog člana ne zadržava izvršenje rješenja.

(3) Rješenje iz stava 1. ovog člana ostaje na snazi do druge odluke organa starateljstva donesene usljed bitno promijenjenih okolnosti ili do odluke suda kojom će biti odlučeno o održavanju ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.

Privremene mjere suda

Član 75.

(1) U toku postupka u bračnim sporovima, sud može po službenoj dužnosti odrediti privremenu mjeru u pogledu vršenja roditeljskog prava i uređenja ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi, ako o tim pitanjima ne postoji saglasnost roditelja, a čijim donošenjem prestaje da važi rješenje organa starateljstva kojim je odlučeno o istom pitanju u postupku mirenja.

(2) Privremene mjere iz stava 1. ovog člana sud može odrediti i u korist bračnog supružnika po njegovom prijedlogu.

(3) Žalba protiv rješenja iz stava 1. ovog člana ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Privremena mjera iz st. 1. i 2. ovog člana ostaje na snazi do donošenja druge odluke suda usljed bitno promijenjenih okolnosti ili do pravosnažnog okončanja postupka o tim pitanjima.

Pravo djeteta na lične odnose

Član 86.

(1) Dijete ima pravo da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi.

(2) Zahtjev za održavanje ličnih odnosa djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi mogu podnijeti taj roditelj i dijete, a o zahtjevu odlučuje sud presudom u parničnom postupku kojom utvrđuje pravo na održavanje ličnih odnosa, određujući način održavanja ličnih odnosa, a u skladu sa najboljim interesom djeteta.

(3) Dijete ima pravo da održava lične odnose i sa srodnicima i drugim licima sa kojim ga vezuje posebna bliskost, ako je to u najboljem interesu djeteta.

(4) Lica iz stava 3. ovog člana imaju pravo da održavaju lične odnose sa djetetom, ako je to u najboljem interesu djeteta.

(5) Prijedlog za održavanje ličnih odnosa sa djetetom mogu podnijeti lica iz stava 3. ovog člana i dijete, a o prijedlogu odlučuje sud rješenjem u vanparničnom postupku, kojim određuje način održavanja ličnih odnosa, a u skladu sa najboljim interesom djeteta.

(6) Roditelj sa kojim dijete živi dužan je da omogući i podstiče održavanje ličnih odnosa djeteta sa roditeljem sa kojim ne živi i sa licima iz stava 3. ovog člana.

(7) Održavanje ličnih odnosa između djeteta i lica iz st. 1. i 3. ovog člana može se ograničiti ili zabraniti samo ako je to u najboljem interesu djeteta.

(8) Lični odnosi sa djetetom, u smislu ovog zakona, obuhvataju neposredne i posredne kontakte sa djetetom.

Ponovno odlučivanje suda Član 101.

(1) Novu presudu o uređenju vršenja roditeljskog prava **i održavanju ličnih odnosa sa djetetom** nadležni sud će donijeti ako to zahtijevaju promijenjene prilike, bez obzira na to koji je sud ranije odlučivao.

(2) U postupku za uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanje ličnih odnosa, organ starateljstva ima sva ovlaštenja iz člana 73. ovog zakona.

Pitanja koja bitno utiču na život djeteta Član 102.

(1) Pitanjima koja bitno utiču na život djeteta, u smislu ovog zakona, smatraju se: obrazovanje djeteta, promjena ličnog imena, preduzimanje većih medicinskih zahvata nad djetetom, promjena prebivališta djeteta, izdavanje putnih isprava djetetu i raspolaganje imovinom djeteta velike vrijednosti.

(2) U slučaju nesaglasnosti između roditelja o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta, bez obzira na to da li roditelji roditeljsko pravo vrše zajednički ili jedan roditelj samostalno, na zahtjev jednog od roditelja rješenje o pitanjima koja bitno utiču na život djeteta donosi organ starateljstva, vodeći računa o najboljem interesu djeteta.

(3) Žalba protiv rješenja iz stava 2. ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.

Tužba Član 104.

(1) Tužbu za uređenje roditeljskog prava i uređenje održavanja ličnih odnosa sa djetetom mogu podnijeti dijete i roditelji djeteta.

(2) Ako između djeteta i njegovog zakonskog zastupnika postoje suprotni interesi, dijete zastupa poseban staratelj, kojeg imenuje organ starateljstva.

(3) Ako sud procijeni da u sporu za uređenje vršenja roditeljskog prava, u sporu za uređenje održavanja ličnih odnosa sa djetetom, dijete kao stranka nije zastupano na odgovarajući način, dužan je da djetetu postavi privremenog zastupnika dok organ starateljstva ne imenuje posebnog staratelja.

Primjena odredaba o parničnom postupku Član 109.

(1) U postupku za uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanje ličnih odnosa sa djetetom primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) U postupku za uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanja ličnih odnosa sa djetetom, sud može odrediti privremene mjere iz člana 75. ovog zakona.

Izdvajanje djeteta iz porodice po odluci suda
Član 120.

(1) Organ starateljstva dužan je da u roku od tri dana od dana donošenja rješenja o privremenom izdvajanju djeteta iz porodice podnese sudu obrazložen prijedlog za izdvajanje djeteta iz porodice i zbrinjavanje djeteta kod drugog lica, u hraniteljskoj porodici, ustanovi socijalne zaštite ili drugoj ustanovi.

(2) Sud u vanparničnom postupku odlučuje o izdvajanju djeteta iz porodice i istom odlukom ovlašćuje organ starateljstva da izvrši izbor lica, hraniteljske porodice, ustanove socijalne zaštite ili druge ustanove u koju će dijete biti smješteno.

(3) Organ starateljstva dužan je da svakih šest mjeseci ispita svoju odluku o izboru lica, hraniteljske porodice, ustanove socijalne zaštite ili druge ustanove u koju je dijete smješteno, odnosno da sudu predloži vraćanje djeteta u njegovu porodicu ako smatra da je to u najboljem interesu djeteta.

(4) Kada prestanu da postoje razlozi zbog kojih je dijete izdvojeno iz svoje porodice, roditelji, usvojlac i organ starateljstva imaju pravo da predlože sudu stavljanje van snage odluke o izdvajanju djeteta iz porodice.

Osporavanje očinstva od strane lica koje sebe smatra ocem djeteta
Član 150.

(1) Lice koje sebe smatra ocem djeteta rođenog van braka, može osporavati očinstvo drugog lica koje je to dijete priznalo za svoje, ako istovremeno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(2) Tužba iz stava 1. ovog člana može se podnijeti u roku od godinu dana od dana upisa osporenog očinstva u matičnu knjigu.

(3) Lice koje sebe smatra ocem djeteta rođenog u braku može osporavati očinstvo muškarcu koji se prema ovom zakonu smatra ocem djeteta, ako istovremeno traži da se utvrdi njegovo očinstvo.

(4) Tužba radi osporavanja očinstva iz stava 3. ovog člana može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za činjenicu na osnovu koje se može zaključiti da je to lice otac djeteta, ali najkasnije do navršenih deset godina života djeteta.

Privremene mjere
Član 161.

(1) U postupku za utvrđivanje, odnosno osporavanje očinstva ili materinstva, sud može po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere radi zaštite, smještaja i izdržavanja djece.

(2) Žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri ne zadržava izvršenje rješenja.

(3) Sud je dužan da presudom u sporu o materinstvu i očinstvu odluči o vršenju roditeljskog prava, izdržavanju maloljetnog djeteta i održavanju ličnih odnosa između djeteta i roditelja sa kojim dijete ne živi.

Primjena pravila parničnog postupka
Član 162.

(1) Protiv drugostepene odluke u sporovima radi utvrđivanja i osporavanja očinstva i materinstva uvijek je dozvoljena revizija.

(2) U postupku za utvrđivanje i osporavanje očinstva ili materinstva primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Ograničenja u zastupanju šticećenika

Član 237.

(1) Staratelj je ovlašćen da u ime i za račun šticećenika zaključuje pravne poslove, a za one pravne poslove koje staratelj, u smislu ovog zakona, ne može sam zaključivati, potrebno je odobrenje organa starateljstva.

(2) Maloljetni šticećenik koji je navršio 15 godina života može, uz prethodnu saglasnost **staratelja**, zasnovati radni odnos i raspolagati ličnim dohotkom i imovinom stečenom po osnovu rada, pri čemu je dužan doprinositi za svoje izdržavanje, vaspitanje i obrazovanje.

Doprinos maloljetnika za svoje izdržavanje i izdržavanje članova porodice

Član 267.

(1) Dijete koje je navršilo 15 godina života i radom ostvaruje prihode, dužno je, u skladu sa članom 265. ovog zakona, da doprinosi za svoje izdržavanje, kao i za izdržavanje članova porodice u kojoj živi.

(2) Maloljetno dijete koje ima imovinu i prihode od te imovine, dužno je, u skladu sa članom **265.** ovog zakona, da doprinosi za svoje izdržavanje, kao i za izdržavanje porodice u kojoj živi.

Izdržavanje pastoraka

Član 270.

(1) Očuh i maćeha dužni su da izdržavaju svoje maloljetne pastorke, ako ti maloljetni pastorcima nemaju srodnika koji su ih po odredbama ovog zakona dužni da izdržavaju.

(2) Obaveza očuha i maćeha da izdržavaju svoje maloljetne pastorke ostaje i nakon smrti roditelja djeteta, ako je u času smrti postojala porodična zajednica između očuha i maćeha i pastoraka.

(3) Ako je brak između majke i očuha, odnosno maćeha i oca djeteta poništen ili razveden ili poništen, obaveza izdržavanja prema pastorcima prestaje.

Prestanak prava na izdržavanje

Član 283.

Pravo na izdržavanje prestaje ako lice koje to pravo koristi zaključí brak, zasnuje vanbračnu zajednicu ili ako sud utvrdi da je postalo nedostojno tog prava.

Minimalan i maksimalan iznos izdržavanja

Član 292.

(1) Iznos izdržavanja određen u skladu sa odredbama ovog zakona ne može biti manji od 15% od prosječne **mjesečne** neto plate u Republici Srpskoj za svako izdržavano lice, niti veći od 50% od ukupnih mjesečnih prihoda davaoca izdržavanja za sva lica koja traže izdržavanje.

(2) Izdržavanje se dosuđuje od momenta podnošenja zahtjeva.

Revizija Član 299a.

Protiv drugostepene odluke u sporovima radi izdržavanja maloljetne djece ili punoljetne djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo, uvijek je dozvoljena revizija.

Forma bračnog ugovora Član 315.

(1) Bračni ugovor zaključuje se u formi notarski obrađene isprave i činjenica zaključenja bračnog ugovora upisuje se u javnu evidenciju nepokretnosti i prava na njima u vezi sa onim nepokretnostima koje su upisane kao svojina jednog ili oba bračna supružnika.

(2) Notar je obavezan da prilikom notarske obrade bračnog ugovora pouči stranke o pravnim posljedicama bračnog ugovora, posebno o sadržaju i pravnim dejstvima odredaba bračnog ugovora definisanih u skladu sa odredbama **čl. 317. do 326. ovog zakona.**

Predmet bračnog ugovora Član 318.

Bračni supružnici mogu bračnim ugovorom urediti međusobne imovinsko-pravne odnose u skladu sa odredbama **čl. 319. do 326. ovog zakona.**

Vrijednost otuđenih ili uništenih poklona Član 332.

(1) Umjesto poklona koji su otuđeni, vraćaju se novčane vrijednosti ili za njih primljene stvari.

(2) Vrijednost u novcu utvrđuje se, prema izboru poklonodavca, u visini za koju je otuđena poklonjena stvar ili u vrijednosti koju je imala poklonjena stvar u vrijeme otuđenja.

(3) Ako je poklonjena stvar otuđena ili uništena u zloj namjeri, poklonoprimac je dužan da poklonodavcu naknadi vrijednost stvari po tržišnoj cijeni u vrijeme kada je stvar trebalo vratiti.

(4) Odredbe člana **331.** ovog zakona, kao i st. 1. do 3. ovog člana, primjenjuju se i u slučaju utvrđenja da je postojao osnov za poništenje, odnosno razvod braka.

Zajednička imovina vanbračnih partnera Član 333.

(1) Imovina stečena radom vanbračnih partnera u toku zajednice života kao i zajednička imovina stečena na način propisan članom **302.** ovog zakona smatra se njihovom zajedničkom imovinom.

(2) Na imovinsko-pravne odnose između vanbračnih partnera povodom imovine iz stava 1. ovog člana primjenjuju se odredbe ovog zakona o zajedničkoj imovini bračnih supružnika (sticanje, upravljanje i raspolaganje, dioba).

(3) Odredbe o vraćanju poklona između bračnih supružnika iz člana **331.** i člana **332.** st. 1. do 3. ovog zakona primjenjuju se i na vraćanje poklona između vanbračnih partnera.

Imovina maloljetnika
Član 334.

(1) Maloljetna djeca mogu imati svoju imovinu koju steknu radom, ili je dobiju nasljedstvom, poklonom ili po nekom drugom zakonskom osnovu.

(2) Dijete samostalno upravlja i raspolaže imovinom koju je steklo svojim radom.

(3) Imovinom djeteta, osim one koju je maloljetnik stekao svojim radom, do njegove punoljetnosti, u njegovom interesu, upravljaju i **raspoložu** roditelji maloljetnika, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom.

Korišćenje prihoda i raspolaganje imovinom maloljetnika
Član 335.

(1) Prihode iz imovine maloljetnog djeteta roditelji prvenstveno mogu koristiti za njegovo izdržavanje, liječenje, vaspitanje i obrazovanje, samo ako su iscrpljene sve mogućnosti lica koja su dužna da izdržavaju dijete.

(2) Roditelji mogu prihode iz stava 1. ovog člana koristiti i za izdržavanje članova porodice, u skladu sa članom 267. ovog zakona.

(3) **Nepokretnosti, prava veće vrijednosti i vrednije stvari iz imovine maloljetnika mogu se otuđiti ili opteretiti samo radi izdržavanja, liječenja, vaspitanja ili obrazovanja maloljetnog djeteta i samo ako su iscrpljene sve mogućnosti lica koja su po zakonu dužna da izdržavaju dijete.**

(4) **Imovinom maloljetnog djeteta iz stava 3. ovog člana roditelji mogu raspolagati samo uz prethodnu saglasnost organa starateljstva.**

Odnosi nastali prije stupanja na snagu ovog zakona
Član 342.

Odredbe ovog zakona o pravima i dužnostima bračnih supružnika, roditelja i djece, usvojlaca i usvojenika, staratelja i štíćenika, davalaca i primalaca izdržavanja, kao i o prestanku tih odnosa, primjenjivaće se i u slučajevima kada su ti odnosi nastali prije stupanja na snagu ovog zakona.

Okončani postupci
Član 344.

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovog zakona donesena pravosnažna odluka pred sudom, dalji postupak nastaviće se po ranije važećem zakonu.

(2) Ako poslije stupanja na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz stava 1. ovog člana, dalji postupak sprovede se prema **odredbama ranije važećeg zakona.**

(3) Odredbe ovog zakona o mirenju u postupku za razvod braka neće se primjenjivati ako je postupak radi pokušaja mirenja sproveden prije stupanja na snagu ovog zakona.

Važenje pravosnažne odluke organa starateljstva o uređenju vršenja roditeljskog prava ili održavanju ličnih odnosa sa djetetom
Član 346.

(1) **Ukoliko je organ starateljstva donio pravosnažnu odluku o uređenju vršenja roditeljskog prava ili održavanju ličnih odnosa sa djetetom, lica koja su zakonom ovlašćena zahtijevati izmjenu takve odluke mogu pokrenuti postupak za uređenje ovih**

pitanja pred sudom usljed bitno promijenjenih okolnosti, u skladu sa odredbama ovog zakona.

(2) Pravosnažna odluka organa starateljstva, donesena na osnovu ranije važećeg zakona, a kojom se uređuje vršenje roditeljskog prava ili održavanje ličnih odnosa sa djetetom ostaje na snazi do pravosnažnosti odluke suda kojom se odlučuje o istom pitanju.